

V Bruseli 6. 7. 2020
COM(2020) 286 final

SPRÁVA KOMISIE RADE

**o vykonávaní finančnej pomoci poskytovanej zámorským krajinám a územiám v rámci
11. Európskeho rozvojového fondu v roku 2019**

Úvod

V rozhodnutí o pridružení zámoria¹ sa stanovuje právny rámec pre vzťahy medzi zámorskými krajinami a územiaми² (ZKÚ), členskými štátmi, s ktorými sú ZKÚ spojené, a Európskou úniou. Podľa Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ)³ je cieľom rozhodnutia o pridružení zámoria podporovať trvalo udržateľný rozvoj ZKÚ a presadzovať hodnoty Únie v širšom svete.

Finančná pomoc pre ZKÚ sa poskytuje najmä prostredníctvom Európskeho rozvojového fondu (ERF), pričom v rámci 11. ERF sa na programové obdobie 2014 – 2020 vyčlenilo 364,5 milióna EUR⁴.

V súlade s článkom 91 rozhodnutia o pridružení zámoria sa v tejto správe vyzdvihuje pokrok dosiahnutý za rok 2019 pri využívaní finančných zdrojov z 11. ERF poskytnutých zámorským krajinám a územiaм.

Finančné zdroje v rámci 11. ERF – ZKÚ

Finančné zdroje 11. ERF dostupné pre ZKÚ sú na základe prílohy 2 k rozhodnutiu o pridružení zámoria rozdelené na obdobie 2014 – 2020 takto:

- suma 229,5 milióna EUR na prostriedky pridelené na územnom (bilaterálnom) základe,
- suma 100 miliónov EUR na regionálnu spoluprácu a spoluprácu medzi všetkými ZKÚ,
- suma 21,5 milióna EUR na financovanie humanitárnej a núdzovej pomoci,
- suma 5 miliónov EUR na financovanie bonifikácie úrokov a technickej pomoci v súvislosti s investičným nástrojom pre ZKÚ,
- suma 8,5 milióna EUR na štúdie a technickú pomoc.

¹ Rozhodnutie Rady 2013/755/EÚ o pridružení zámorských krajín a území k Európskej únii.

² ZKÚ EÚ boli do 31. januára 2020 spojené so štyrmi členskými štátmi EÚ: Dánskom, Francúzskom, Spojeným kráľovstvom a Holandskom. ZKÚ EÚ bolo 25: Anguilla, Aruba, Bermudy, Bonaire, Britské antarktické územie, Britské indickooceánske územie, Britské Panenské ostrovy, Curaçao, Falklandské ostrovy, Francúzska Polynézia, Francúzske južné a antarktické územia, Grónsko, Južná Georgia a Južné Sandwichove ostrovy, Kajmanie ostrovy, Montserrat, Nová Kaledónia, Ostrovy Turks a Caicos, Pitcairnove ostrovy, Saba, Saint Pierre a Miquelon, Svätá Helena a závislé územia, Svätý Bartolomej, Svätý Eustach, Svätý Martin a Wallis a Futuna.

Po vystúpení Spojeného kráľovstva z EÚ, ktoré sa uskutočnilo 31. januára 2020, zostalo 13 ZKÚ EÚ: Grónsko (DK), Francúzska Polynézia (FR), Francúzske južné a antarktické územia (FR), Nová Kaledónia a závislé územia (FR), Svätý Bartolomej (FR), Saint Pierre a Miquelon (FR), ostrovy Wallis a Futuna (FR), Aruba (NL), Bonaire (NL), Curaçao (NL), Saba (NL), Svätý Eustach (NL) a Svätý Martin (NL).

³ Štvrtá časť Zmluvy o fungovaní Európskej únie (Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012, s. 47).

⁴ Ú. v. EÚ L 210, 6.8.2013, s. 1 – Vnútna dohoda medzi zástupcami vlád členských štátov Európskej únie zasadajúcimi v Rade o financovaní pomoci Európskej únie na základe viacročného finančného rámca na obdobie rokov 2014 – 2020 v súlade s Dohodou o partnerstve AKT – EÚ a o poskytnutí finančnej pomoci zámorským krajinám a územiaм, na ktoré sa vzťahuje štvrtá časť Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

Podľa kritérií stanovených v rozhodnutí sa **16 ZKÚ považuje za oprávnené získať prostriedky pridelené na územnom základe v rámci 11. ERF**. Treba poznamenať, že Grónsku sa poskytujú finančné prostriedky priamo zo všeobecného rozpočtu Únie na základe „rozhodnutia o Grónsku“⁵.

Tri regionálne programy sú zamerané na podporu spolupráce medzi ZKÚ z rovnakého regiónu, ktoré čelia podobným výzvam a majú podobné priority. Akciami financovanými v rámci regionálne pridelených prostriedkov sa podporuje vypracovanie a realizácia komplexných regionálnych programov a projektov na riešenie týchto výziev. Aktívne sa podporujú partnerstvá s inými zdrojmi financovania vrátane ostatných finančných nástrojov Európskej únie prostredníctvom spolupráce so susediacimi africkými, karibskými a tichomorskými krajinami (AKT) a/alebo tretími krajinami a s najvzdialenejšími regiónmi EÚ.

Okrem územných a regionálnych programov sa v rámci **tematického programu**, jediného programu „všetkých ZKÚ“ v rámci 11. ERF, posilňuje spolupráca zámorských krajín a území.

Proces tvorby programov 11. ERF – ZKÚ

V štvrtej časti rozhodnutia o pridružení zámoria sa stanovuje **proces tvorby programov, ktorý je špecifický pre ZKÚ**. Na rozdiel od štátov AKT proces tvorby programov nie je založený na národných indikatívnych programoch, ale na jednorazovom procese – vypracovaní programového dokumentu, ktorý má dve zložky: a) stratégiu reakcie EÚ (časť A) a b) akčný dokument (časť B). Programové dokumenty ZKÚ obsahujú strategické zameranie aj podrobný návrh programu a schvaľujú sa len jedným formálnym rozhodnutím Komisie.

Rozpočtová podpora je uprednostňovaným spôsobom využívania prostriedkov pridelených na územnom základe v ZKÚ (k dnešnému dňu ERF využíva 13 zo 16 ZKÚ). Toto predstavuje pozitívny posun od spôsobu realizácie projektu, ktorý sa využíval v niekoľkých ZKÚ predtým. Rozpočtová podpora ponúka efektívny spôsob riešenia prierezových, dlhodobých a štrukturálnych problémov a hrozieb a zachovanie konštruktívneho politického dialógu.

Krajiny ZKÚ majú nad'alej primárnu zodpovednosť za vypracovanie programových dokumentov vrátane priorít, na ktorých sú založené ich stratégie, a za zabezpečenie potrebných konzultácií na miestnej úrovni. V súlade s článkom 81 rozhodnutia o pridružení zámoria majú ZKÚ na požiadanie k dispozícii technickú pomoc na podporu počas procesu tvorby programov.

Situácia v roku 2019

a) Realizácia 11. ERF podľa jednotlivých území

Vďaka spoločnej angažovanosti všetkých zainteresovaných strán sa v roku 2019 dosiahol pokrok v procese tvorby programov 11. ERF prostredníctvom posilnenej koordinácie a dialógu. Prijatím programových dokumentov pre ostrovy Aruba a Bonaire v roku 2019 sa

⁵ V rozhodnutí Rady 2014/137/EÚ o vzťahoch medzi Európskou úniou na jednej strane a Grónskom a Dánskym kráľovstvom na strane druhej sa na obdobie 2014 – 2020 vyčleňuje suma 217,8 milióna EUR na spoluprácu medzi Úniou a Grónskom v oblasti spoločného záujmu.

proces tvorby programov zavŕšil už v 14 zo 16 ZKÚ, ktoré majú pridelené prostriedky z ERF⁶. Pokiaľ ide o účinnú finančnú podporu, v roku 2019 bolo v rámci 11. ERF vyplatených 40,7 milióna EUR pre ZKÚ (pozri prílohu I). V roku 2019 prebiehal proces tvorby programov pre ostrovy Curaçao (16,95 milióna EUR) a Svätý Martin (7 miliónov EUR), pričom plánovaný dátum prijatia je v roku 2020.

Realizácia programov v roku 2019:

Oblasť Karibiku:

- V sektore **vzdelávania** sa z programu rozpočtovej podpory pre ostrov **Anguilla** podporilo schválenie udržateľného finančného plánu pre tento sektor, dokončenie národného kvalifikačného rámca a vypracovanie šiestich individuálnych plánov rozvoja škôl [vyplatenie tretej fixnej tranže (2,45 milióna EUR), ako aj prvej a druhej variabilnej tranže (0,75 + 1,05 milióna EUR)]. Ostrov **Aruba** vo februári 2019 prijal programový dokument (13,05 milióna EUR) pre program vzdelávania zameraný na zlepšovanie technických zručností v oblasti inovatívneho trvalo udržateľného rozvoja. **Ostrovy Turks a Caicos** pokračovali v zavádzaní programu, ktorého cieľom je lepšie prispôsobiť technické a odborné vzdelávanie, ako aj odbornú prípravu potrebám trhu práce.
- Viditeľný pokrok nastal aj v oblasti **udržateľného rastu**, a to vďaka prebiehajúcemu programu rozpočtovej podpory pre ostrov **Montserrat**, v rámci ktorého bola vyplatená druhá fixná tranža (2 milióny EUR) a prvá variabilná tranža (2 milióny EUR). Týmto programom rozpočtovej podpory sa podnecuje rozvoj v oblastiach, akými sú energia z obnoviteľných zdrojov a cestovný ruch.
- V nadväznosti na prijatie programového dokumentu 11. ERF sa na ostrove **Bonaire** začala vykonávať nová **rozpočtová podpora pre mladých ľudí** (3,95 milióna EUR). Prispeje k lepšiemu zdraviu, zamestnateľnosti a vyššej životnej úrovni mladých ľudí.
- Pre **Britské Panenské ostrovy** boli v reakcii na hurikány, ktoré v roku 2017 zasiahli karibské ZKÚ, vyčlenené 2 milióny EUR z balíka B⁷ na pomoc po núdzových situáciách s cieľom zvýšiť **odolnosť**.

Oblasť Tichomoria:

- Pokiaľ ide o udržateľný **cestovný ruch**, **Francúzska Polynézia** dosiahla pokrok v oblasti sektorovej politiky presadzovaním realizácie stratégie udržateľného cestovného ruchu, čím sa umožnilo vyplatenie druhej fixnej tranže (7,4 milióna EUR). Aj na **Pitcairnových ostrovoch** sa pokračovalo v zavádzaní strategického plánu rozvoja, a to podporou cestovného ruchu, pričom sa využila prvá fixná tranža vo výške 1 milión EUR. Bola zavedená nová námorná dopravná služba a výrazne sa zvýšil počet cestujúcich.

⁶ Vo februári 2019 boli prijaté programy na územnom základe pre ostrovy Aruba (13,05 milióna EUR) a Bonaire (3,95 milióna EUR).

⁷ Po zohľadnení tejto alokácie predstavuje zostatok balíka B ku koncu roka 2019 (s počiatočnými finančnými prostriedkami vo výške 21,5 milióna EUR podľa prílohy II k rozhodnutiu o pridružení z roku 2013) sumu 6,45 milióna EUR.

- V **sektore zamestnanosti** pokračovala **Nová Kaledónia** v úsilí rozširovať prístup k programom odbornej prípravy a zvyšovať mieru zamestnanosti a absolvovanosti odbornej prípravy. Tranže stanovené na rok 2018 (druhá fixná tranža vo výške 4 milióny EUR + prvá variabilná tranža vo výške 2 milióny EUR) boli vyplatené začiatkom roka 2019. Okrem toho bola koncom roka 2019 vyplatená tretia fixná tranža (5 miliónov EUR) a druhá variabilná tranža (3 milióny EUR).
- Pokiaľ ide o **digitálny rozvoj**, ostrovy **Wallis a Futuna** pokračovali v realizácii digitálnej stratégie a zavádzaní služieb spojených so širokopásmovým prepojením Tui-Samoy⁸, ktorým sa zabezpečuje vysokorýchlostné širokopásmové pripojenie.

Ostatné ZKÚ:

- Pre **Falklandské ostrovy** je prínosný program **prepojenia** v rámci 11. ERF. V roku 2019 dosiahli uspokojivý pokrok pri realizácii svojho národného plánu pre infraštruktúru a v oblasti obnovy leteckej flotily. Vyplatila sa druhá fixná tranža (1 milión EUR), ako aj prvá variabilná tranža (0,75 milióna EUR). Ostrov **Svätá Helena**, pre ktorý bol program prepojenia v rámci 11. ERF takisto prospešný, dosiahol v roku 2019 výrazný pokrok pri realizácii svojej digitálnej stratégie.
- Pokiaľ ide o **cestovný ruch**, program rozpočtovej podpory na ostrovoch **Saint Pierre a Miquelon** sa v roku 2019 dokončil vyplatením štvrtej fixnej tranže (3,25 milióna EUR) a druhej variabilnej tranže (3,25 milióna EUR) v plnej výške. Viditeľný bol aj pokrok v sektore cestovného ruchu a námornej dopravy, čo dokazuje výrazný nárast ubytovacích kapacít a posilnenie služieb námornej dopravy medzi ostrovmi Saint Pierre a Miquelon a ostrovom Newfoundland v Kanade.

Programy rozpočtovej podpory viedli vo všeobecnosti po celý rok k pravidelným dialógom o politike s partnerskými ZKÚ na témy makroekonomickej situácie, riadenia verejných financií a sektorových politík.

V roku 2019 došlo k mobilizácii **technickej pomoci** na podporu územných a regionálnych povoluujúcich úradníkov v rámci procesu tvorby programov. Koncom roka 2019 boli v rámci nástrojov technickej spolupráce II a III 11. ERF uzavreté zmluvy o technickej pomoci alebo zadané štúdie na podporu vymedzenia tvorby programov a odvetvových stratégií ZKÚ alebo stanovenie oprávnenosti ZKÚ na rozpočtovú podporu v celkovej hodnote 1 592 672,72 EUR.

b) Regionálna spolupráca v rámci 11. ERF

V roku 2019 sa dosiahol významný pokrok v súvislosti s regionálnymi programami pre ZKÚ v rámci 11. ERF:

- V **Tichomorí** sa v rámci regionálneho programu PROTEGE (*Projet régional océanien des territoires pour la gestion durable des écosystèmes* – 36 miliónov EUR) podporuje

⁸ Podmorské káblové vedenie Tui-Samoa je uložené medzi mestom Apia na ostrove Samoa a mestom Suva na ostrove Fidži a výstupné stanice sa nachádzajú na ostrove Savai'i, v meste Savusavu a na ostrovoch Wallis a Futuna.

trvalo udržateľný a odolný rozvoj regiónu prostredníctvom ochrany biodiverzity a obnoviteľných prírodných zdrojov. Vychádza z regionálneho programu 10. ERF *INTEGRE (Initiative des territoires pour la gestion régionale de l'environnement* – 12 miliónov EUR), ktorým sa podporoval integrovaný manažment pobrežnej zóny a posilňovala sa regionálna spolupráca v oblasti trvalo udržateľného rozvoja. Vyplatenie prvej sumy (6,8 milióna EUR) sa uskutočnilo v decembri 2018. V roku 2019 sa zostavil tím a určili sa štyri pracovné priority (poľnohospodárstvo, rybárstvo, voda a invázne druhy), pričom prvé zasadnutie riadiaceho výboru sa konalo v júli 2019.

- V **Karibiku** sa uskutočňuje regionálny program *Resembid (Resilience, Sustainable Energy and Marine Biodiversity Regional Programme* – 40 miliónov EUR), ktorý je vďaka svojmu zameraniu na odolnosť, energiu z udržateľných zdrojov a morskú biodiverzitu zacielený na posilnenie environmentálne udržateľného hospodárskeho rozvoja. Cieľom je modernizovať zastaranú infraštruktúru a zvýšiť jej energetickú efektívnosť, zlepšiť ochranu a udržateľné riadenie morskej biodiverzity, ako aj zlepšiť odolnosť voči extrémnym a opakujúcim sa prírodným udalostiam. V roku 2019 sa vyplatilo 3,62 milióna EUR.
- Cieľom regionálneho programu pre oblasť **Indického oceánu** (*Programme Régional d'appui dans le secteur de l'observation, de la gestion et de la préservation des écosystèmes terrestres et marins* – 4 milióny EUR) je zlepšiť sledovanie a pozorovanie suchozemských a morských ekosystémov vo Francúzskych južných a antarktických územiach, obnoviť ekosystémy a posilniť mechanizmy prevencie vplyvu. Dohoda o príspevku bola podpísaná s Francúzskou agentúrou pre rozvoj v júli 2019 a vyplatilo sa 1,4 milióna EUR.
- V marci 2019 bol prijatý programový dokument týkajúci sa **tematického programu všetkých ZKÚ v rámci 11. ERF** (17,8 milióna EUR). Tento program je zameraný na udržateľné využívanie prírodných zdrojov, pričom energia z udržateľných zdrojov a zmena klímy – vrátane znižovania rizika katastrof – sú v ňom vymedzené ako podprvky. Podpísanie zmluvy s vybranou vykonávacou agentúrou je naplánované na rok 2020.

EÚ v roku 2019 podporila aj **Združenie zámorských krajín a území (OCTA) prostredníctvom grantu na prevádzku** (550 000 EUR). Združeniu zámorských krajín a území to umožnilo zlepšiť svoje schopnosti naplňovať svoj mandát, a najmä koordinovať partnerov ZKÚ s cieľom uľahčiť dialóg s EÚ a podporiť partnerstvo a kolektívnu prácu svojich členov v niekoľkých oblastiach spoločného záujmu v rámci pridruženia ZKÚ k EÚ.

c) Inštitucionálny dialóg

V pridružení sú vymedzené tri nástroje dialógu:

Fórum ZKÚ – EÚ

Vo Francúzskej Polynézii sa v marci 2019 uskutočnilo 17. fórum ZKÚ – EÚ, ktorého sa zúčastnili zástupcovia ZKÚ a členských štátov na vysokej úrovni, ako aj európsky komisár pre medzinárodnú spoluprácu a rozvoj Neven Mimica, ktorý fóru predsedal.

V **záveroch zo 17. fóra ZKÚ – EÚ** uznali EÚ, ZKÚ a členské štáty, s ktorými sú ZKÚ spojené, že rok 2019 bol pre budúcnosť vzťahov medzi EÚ a ZKÚ rozhodujúcim, a to z dôvodu rokovaní o novom rozhodnutí o pridružení zámoria, viacročnom finančnom rámci EÚ na obdobie 2021 – 2027, procese brexitu a rámci po skončení platnosti Dohody z Cotonou.

V rámci tohto fóra sa konali **trojstranné stretnutia na politickej úrovni** (1. marca 2019) medzi zástupcami členských štátov, s ktorými sú ZKÚ spojené (preto sa rátalo s účasťou francúzskeho ministra pre zámorie), vedúcimi delegácií ZKÚ a komisárom, pričom išlo o vhodnú príležitosť diskutovať o partnerstve medzi EÚ – ZKÚ po roku 2020. Konal sa aj pracovný **seminár** na tému **Trvalo udržateľný rozvoj prostredníctvom regionálnej spolupráce**. Išlo o dobrú príležitosť diskutovať o úlohe, ktorú by ZKÚ mohli zohrávať pri posilňovaní regionálnej spolupráce vo svojom susedstve.

Trojstranné konzultácie (tripartitné stretnutia)

V roku 2019 (v apríli, júli a októbri) sa v Bruseli **konali tri trojstranné stretnutia medzi Komisiou (predseda), zástupcami ZKÚ a členskými štátmi, s ktorými sú ZKÚ spojené**, ktoré predstavovali platformu na dialóg a výmenu relevantných informácií, úvahy o prioritných témach spoločného záujmu a monitorovanie pokroku pri realizácii rozhodnutia o pridružení zámoria.

Partnerské pracovné skupiny

V júli 2019 sa uskutočnilo stretnutie partnerskej pracovnej skupiny pre **životné prostredie, zmenu klímy a energiu z udržateľných zdrojov**, ktorého cieľom bola najmä výmena informácií o rozličných aspektoch súvisiacich s politikami EÚ a iniciatívami týkajúcimi sa oceánov, ako aj o aspektoch súvisiacich s iniciatívou BEST a programom LIFE.

Okrem inštitucionálneho rámca a dialógov priniesol rok 2019 aj **tri podujatia**, ktoré **zorganizovalo združenie OCTA s podporou Komisie**. V októbri sa v Bruseli konala **konferencia** s názvom **Od pólov po trópy – modrá krajina ZKÚ**, ktorá vyústila do podpísania **vyhlásenia ZKÚ o oceáne**, v ktorom sa zdôrazňuje záväzok chrániť oceány a podporovať ich spoločenskú a hospodársku hodnotu. V decembri 2019 sa konal **seminár o energii z udržateľných zdrojov**. Vznikol tak priestor na diskusiu medzi expertmi na energetiku zo ZKÚ a Komisiou o tejto téme spoločného záujmu. ZKÚ predstavili pokrok dosiahnutý pri realizácii svojho plánu postupu v energetike podpísaného v roku 2015. V decembri 2019 zorganizovalo združenie OCTA **seminár o programoch EÚ** zameraný na výmenu informácií o programoch EÚ a možnostiach financovania pre ZKÚ.

d) Európska investičná banka

V rozhodnutí o pridružení zámoria sa stanovuje finančná pomoc pre ZKÚ v období 2014 – 2020 v rámci 3. finančného protokolu prostredníctvom finančných mechanizmov, ktoré spravuje Európska investičná banka (EIB): investičný nástroj pre ZKÚ (súčasná výška finančných prostriedkov: 48,5 milióna EUR), financovanie bonifikácie úrokovej sadzby a technickej pomoci (5 miliónov EUR) a vlastné zdroje EIB (do 100 miliónov EUR).

V rámci **investičného nástroja EIB pre ZKÚ** bola v júli 2019 podpísaná jedna nová operácia pre Novú Kaledóniu (24 miliónov EUR) na financovanie pôžičiek od podnikov, ktoré sa

nachádzajú vo vzdialených regiónoch, a od veľmi malých podnikov. Prebiehajú aj ďalšie operácie, ktorých celková výška ku koncu roka 2019 dosahovala 85,39 milióna EUR. Táto suma presahuje počiatočnú výšku finančných prostriedkov, pretože fond je revolvingový a niektoré spätné toky prostriedkov sa opäť požičali.

Pokiaľ ide o prostriedky na **bonifikáciu úrokovej sadzby a technickú pomoc**, EIB v roku 2019 schválila sumu 4,25 milióna EUR na prevádzku letiska na ostrove Svätý Martin (pozri ďalej).

V rámci **finančného krytia z vlastných zdrojov EIB pre ZKÚ** schválila EIB sumu 44,3 milióna EUR na obnovu letiska na ostrove Svätý Martin po hurikáne z decembra 2019.

Pokiaľ ide o zvyšné finančné prostriedky, návrhy sa monitorujú s cieľom plne vyčerpať dostupné zdroje do konca roka 2020.

Výhľad do budúcnosti

Rok 2020 bude pre budúcnosť vzťahov medzi EÚ a ZKÚ rozhodujúci, pretože sa očakáva ukončenie rokovaní o návrhu nového rozhodnutia o pridružení vrátane Grónska, ktorý súvisí s viacročným finančným rámcom EÚ na obdobie 2021 – 2027. Takisto pôjde o kľúčový rok z hľadiska rokovaní o rámci po skončení platnosti Dohody z Cotonou a o Nástroji susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce. Rok 2020 poznačí aj vystúpenie Spojeného kráľovstva z EÚ, čo bude mať vplyv na skupinu ZKÚ.

V tejto súvislosti bude mať posilnený dialóg so ZKÚ osobitný význam. Pretrvávajúcou podporou pridruženiu ZKÚ, ako aj podporou ZKÚ prostredníctvom nástroja technickej spolupráce, sa tento proces posilní.

Pre zabezpečenie prijatia uvedených dvoch zostávajúcich územných programov do konca roka 2020 a zaistenie záväzku celého finančného krytia, ktoré má ZKÚ k dispozícii v rámci 11. ERF, bude veľmi dôležité dosiahnutie pokroku pri ich tvorbe.